

Vanlig jordbruksproduksjon - sau

Største utfordringa når det gjelder å vurdere vanlig jordbruksproduksjon for sauehold er at det finnes ulike raser. I Trøndelag er det nok utegangersau med rasene gammalnorsk sau og gammalnorsk spælsau som gir den største utfordringa ved vurdering om det blir drevet vanlig jordbruksproduksjon selv om det også for alle raser kan være nødvendig å ta den vurderingen. I tillegg er den bevaringsverdige grå trøndersauen også i samme kategori.

Det er heller ikke alle som er med i sauekontrollen og det er ikke alle av rasene gammelnorsk sau og gammelnorsk spælsau som har full utegang. Mange har innefôring noe som gjør at resultatet også blir bedre.

Hjelpemidler

I eStil PT har vi rapporten **«Rapport om vanlig jordbruksproduksjon på sau»** som et godt hjelpemiddel. Her er det mulig å sortere ut de som har laveste slaktevekter og laveste antall levende lam pr søye. En kan i første omgang konsentrere seg om de som har gjennomsnittlig lammevekt under 10 kg og under ett levende lam pr søye. Disse bør sjekkes ut i forhold til de kriteriene som må vurderes med grunnlag i forskrift og rundskriv.

Videre har vi den **årlige rapporten fra Animalia** som et holdepunkt.

Og det kan gjøres oppslag i **Leveransedatabasen** for å sjekke slaktevekter.

Mattilsynet kan gi tidsbegrensede unntak fra kravet om tjenlige oppholdsrom – utedrift. Kommunene vil få en oversikt for sin kommune ved å kontakt Mattilsynet lokalt. Dette kan også være et moment i vurderingen om vanlig jordbruksproduksjon på sau.

Regelverket vi har å holde oss til når det gjelder tilskudd til husdyrhold er:

Forskrift om tilskott til produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket § 2 – grunnvilkår samt § 3 første avsnitt – tilskudd til husdyrhold.

Videre finner en retningslinjene for 2021 i:

- rundskriv 2021-5 – kommentar til regelverket og
- rundskriv 2021-6 – forvaltningsansvar og sakshandsaming,

Utdrag fra rundskrivene:

For å oppfylle kravet om å drive vanlig jordbruksproduksjon, må produksjonen ha et næringsmessig preg. Leveransene fra produksjonen skal stå i samsvar med antall dyr det søkes tilskudd for. Det må vurderes om produksjonen er for ekstensiv eller mangler næringsmessig forankring. Produksjonen må holdes opp mot en og agronomisk praksis og godt husdyrhold.

Det må tas høyde for ulike driftsformer og normale variasjoner i driften.

I tilfeller der gjennomsnittlig produksjon hos et foretak er svært lav, må det vurderes om grunnvilkåret om vanlig jordbruksproduksjon er oppfylt.

Ved saueproduksjon beregnes avdrått etter

- slakteleveranser
- salg av livdyr
- salg av ull og skinnfeller

Det kreves en viss avdrått for at produksjonen skal kunne regnes som vanlig jordbruksproduksjon. Det må foretas en helhetlig vurdering av om sauebesetningen drives på en slik måte at omsetningen står i samsvar med dyretallet. Avdråtten kan variere fra rase til rase. Det er derfor viktig at foretakets produksjon alltid vurderes opp mot gjennomsnitt for rasen(e) foretaket har.

Vurdering av reproduksjonsgrad

Antall fødte lam er et viktig grunnlag for økonomien i saueholdet. Det klare utgangspunktet er at alle søyer som ikke skal utrangeres pares. Det er også normalt å pare alle førsteårslam, men dette varierer med driftsformen, og er ikke et krav for å oppfylle vilkåret om vanlig jordbruksproduksjon. Dette betyr blant annet at hvis førsteårslam ikke pares, bør reproduksjonsgraden regnes ut på bakgrunn av antall voksne søyer i besetningen og produksjonen vurderes opp mot gjennomsnittstall for voksne søyer.

Reproduksjonsgrad lavere enn 50 prosent

Hvis reproduksjonsgraden, dvs. antall lam i forhold til antall søyer i besetningen, er lavere enn 50 prosent av landsgjennomsnittet fra Sauekontrollen (Animalia) for den aktuelle sauerasen, kan det indikere at grunnvilkåret om å drive vanlig jordbruksproduksjon ikke er oppfylt. Hvis produksjonen ut fra et landbruksfaglig skjønn ligger innenfor de krav man kan stille til en forsvarlig og god drift, må det i den skjønnsmessige vurderingen av reproduksjonsgraden tas hensyn til forhold som kan påvirke antall fødte lam, som for eksempel alder på søyene.

Ved å se på antallet slakta lam per søye vil man få et inntrykk av om leveransene fra foretaket står i forhold til antallet dyr i besetningen. Hvis antall slakta lam per søye er lavt, må det innhentes informasjon om antall påsettlam og solgte livdyr, for å kunne vurdere om det finnes en naturlig årsak til at produksjonen fremstår som lav ut fra slakteleveransene.

Høy dødelighet

Høy dødelighet kan føre til at antall omsatte lam per søye er lav til tross for god reproduksjonsgrad (det kan man i noen tilfeller se ved at antall lam på beite er betydelig høyere enn antall slakta lam). Hvis høy dødelighet for eksempel skyldes at dyrene føres svakt og er tynne, er dette et moment som taler til foretakets ulempe i helhetsvurderingen. Er det på den annen side forhold utenfor foretakets kontroll som har ført til høy dødelighet, for eksempel sykdomsutbrudd som er fulgt opp på en god måte, vil det normalt tale til foretakets fordel i helhetsvurderingen.

Vurdering av reproduksjonsgrad opp mot gjennomsnittlig slaktevekt

Reproduksjonsgraden må vurderes opp mot gjennomsnittlig slaktevekt.

- Hvis reproduksjonsgraden ligger rett under 50 prosent av landsgjennomsnittet for rasen, men foretaket har gode slaktevekter og god klassifisering av slaktet, indikerer dette at grunnvilkåret likevel er oppfylt.
- Hvis det produseres svært få eller ingen lam, kan dette imidlertid være nok i seg selv til å si at grunnvilkåret ikke er oppfylt.

Vurdering av slaktevekt på lam

Hvis slaktevekten på lammene er lavere enn 70 prosent av gjennomsnittet fra Sauekontrollen for den aktuelle rasen, kan det indikere at grunnvilkåret om å drive vanlig jordbruksproduksjon ikke er oppfylt.

Vurdering av slaktevekt på lam

Hvis slaktevekten på lammene er lavere enn 70 prosent av gjennomsnittet fra Sauekontrollen for den aktuelle rasen, kan det indikere at grunnvilkåret om å drive vanlig jordbruksproduksjon ikke er oppfylt. Det er ikke alle som er med i Sauekontrollen så det må en ta høyde for. Mange på Hitra og Frøya leverer til slakteriet hos Dalpro AS og det må være mulig å innhente data derifra.

Slaktevekten må imidlertid vurderes opp mot:

- **Avdrått per søye**, da høyt lammetall naturlig vil gi noe lavere slaktevekter. Hvis for eksempel slaktevektene ligger noe under 70 prosent av gjennomsnittet, men foretaket har en høy reproduksjonsgrad, kan dette indikere at grunnvilkåret likevel er oppfylt.
- **Klassifisering av slaktet**. Hvis slaktevekten hos et foretak ligger rett under 70 prosent av landsgjennomsnittet for rasen, men foretaket har svært få eller ingen lam i klasse P-, P, P+, indikerer dette at grunnvilkåret likevel er oppfylt. Har foretaket derimot høy andel av lam i klasse P-, P og P+, tyder dette på at grunnvilkåret ikke er oppfylt.
- **Andre forhold** som kan være relevante i vurderingen av om slaktevekten er normal. Det kan være:
  - alder på søyene,

- genetisk variasjon i størrelse på søyene innad i rasen,
- alder på lam ved slaktetidspunkt,
- variasjoner i værforhold,
- samt rovdyraktivitet og
- annen ytre påvirkning i beiteområdene